

Van de territoriale vorming tot het einde van het



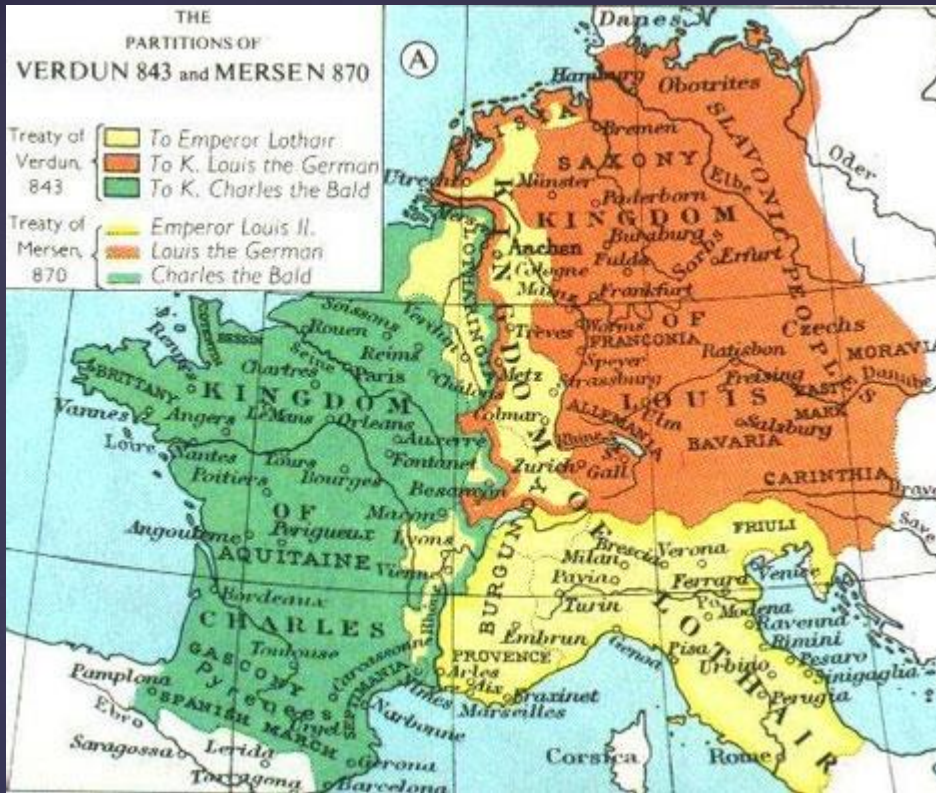
Graafschap Loon

Bibliografie :

- Website Daris.be : chronologie van de graven van Loon – met referenties naar Jean Baerten
- Jan Vaes : de graven van Loon, Loons, Luiks, Limburgs
- Het Oude Land van Loon : jaargang XLVII – 1992 – Jos Moons : de graven van Loon
- <https://www.genealogieonline.nl/west-europese-adel/>

Deel 1

Na de vorming van het graafschap Loon werd het een lappendeken aan allodia, lenen en voogdijen



Het rijk van Karel de Grote werd na zijn dood in 843 verdeeld onder zijn kleinzonen

(hun vader Lodewijk de Vrome stierf reeds in 840)

- Karel de Kale (W-Francië) -
- Lodewijk de Duitser (O-Francië)
- Lotharius I (Middenrijk)

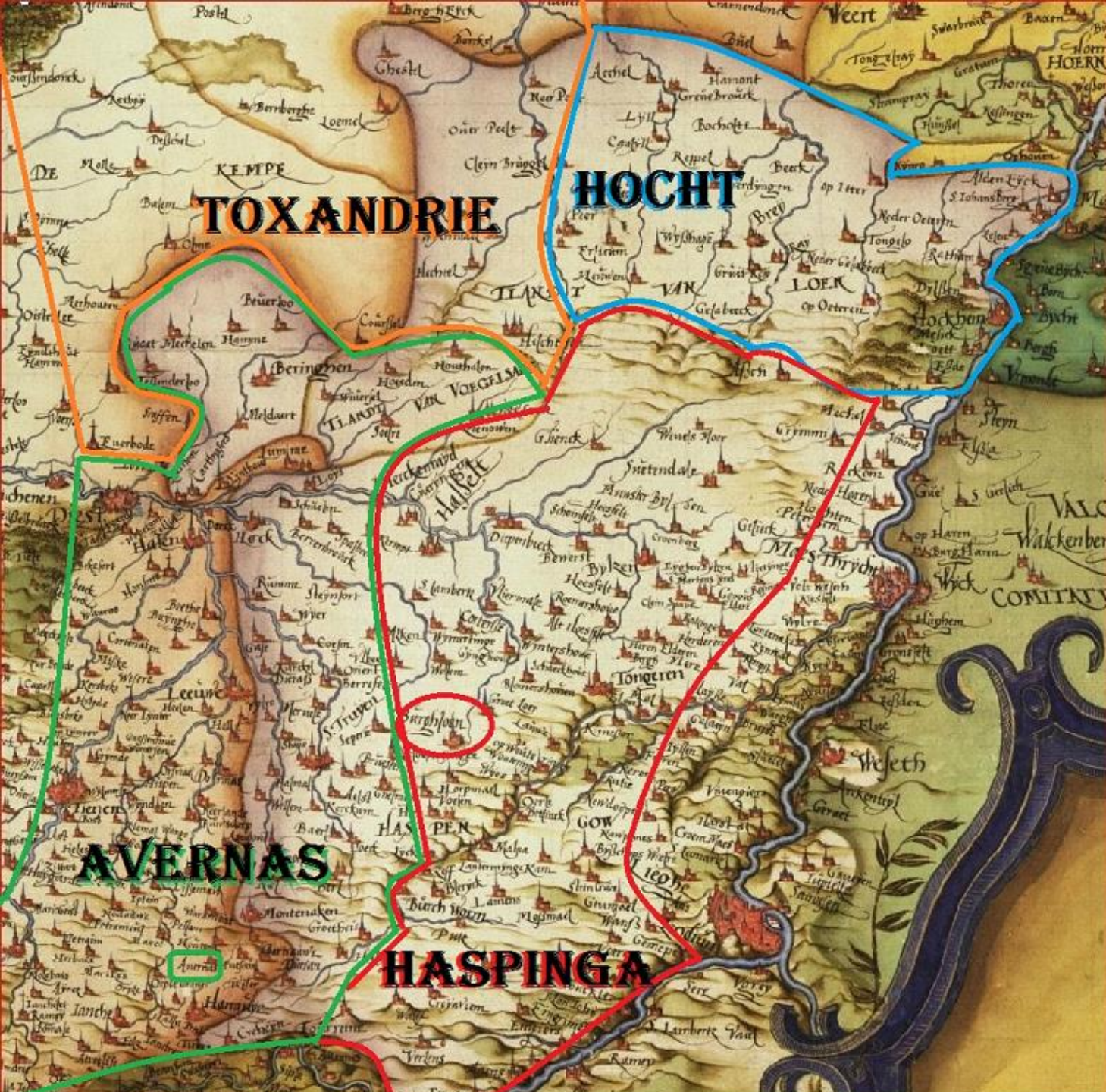
Na de dood van Lotharius in 870 werd bij het Verdrag van Meerssen zijn bezit verdeeld onder zijn twee broers.

Maar overlijdens, familietwisten, gebrek aan politiek inzicht en de invallen van de Noormannen maakten dat deze uitgestrekte rijken moeilijk te besturen waren.

De Karolingers en hun afstammelingen verdeelden hun territorium in gauwen (bv. Haspengauw) waar plaatselijke adel het bestuur in hun naam overnam (rond 900nc).

Maar deze gauwen vielen verder uiteen in graafschappen waar de feodale adel hun macht vestigden door zich terug te trekken in versterkingen (rond 1000nc).

- N-O Haspengauw -> **graafschap Hocht**
- N Haspengauw -> **graafschap Toxandrië**
- Tussen Leuven en St Truiden -> **graafschap Leuven**
- Tussen Jeker en Maas -> **graafschap Haspinga**
- Langs Haspinga tot tegen Hocht -> **graafschap Avernas**
- **Prinsbisdom Luik**



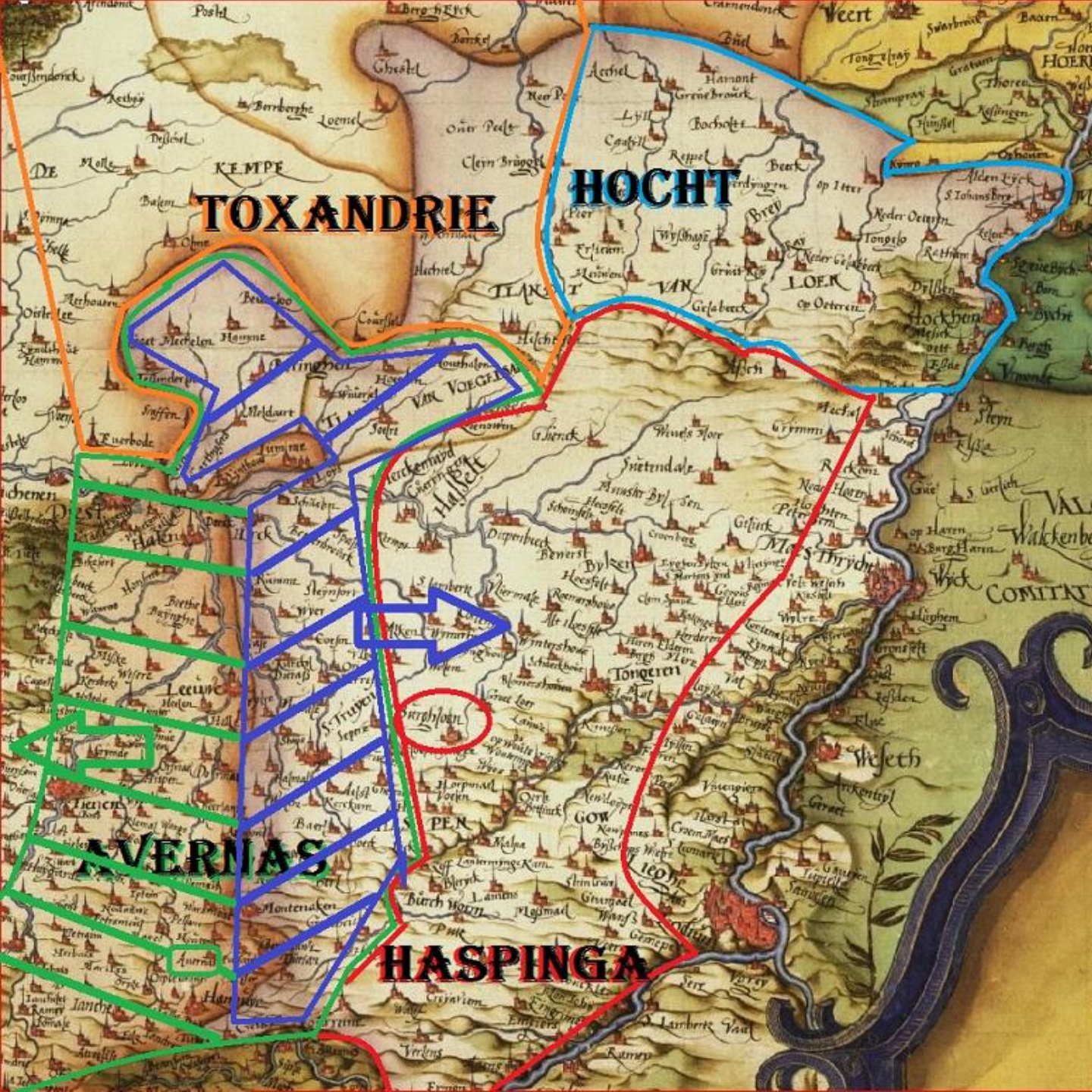
Het graafschap Hocht maakte rond 950 deel uit van het bezit van Graaf Rudolf II die ook graaf was van Haspinga.

Zijn zonen erfden en bestuurden het gebied gezamenlijk. Arnold het westelijk deel en Giselbert het oostelijk, maar ze bleven onderdeel van het graafschap Haspinga.

Giselbert bouwde zijn burcht op de heuvel van Borgloon. Hij stierf al vroeg (1030) en Arnold voegde de beide delen samen tot het graafschap Loon.

Het graafschap Avernas werd op het einde van de 10^e eeuw verdeeld tussen het graafschap Loon, Prins-Bisdom Luik en Hertogdom Brabant.

De derde kleinzoon Balderik was P-B van Luik en overtuigde Arnold om Haspinga (en het onderleer Loon) in leen te geven aan Luik.



In 1079 wordt het N-O deel van Avernas bij het graafschap Loon gevoegd.

Rond 1000nc ontstonden de bisdommen. Koningen en de Duitse keizers gebruikten liever bisschoppen als vazallen omdat de erfelijkheid niet kon spelen.

De graaf van Loon werd een vazal van de bisschop over diens goederen. Hij werd zo een leenman voor het grondgebied en breidde op die manier zijn gebied aanzienlijk uit.

Hij bleef wel eigenaar van de allodia (familiegoederen). De Prinsbisschop was zelf een leenman van de Duitse keizer en indirect was de graaf zijn leenman voor de grafelijke rechten (rechtsmacht).



Het graafschap Loon kreeg zijn buitengrenzen op het einde van 11^e eeuw, tijdens het bewind van Arnold 1 derde graaf van Loon (1078-1125)

Diepenbeek en Tongeren waren enclaves van Luik, net zoals St Truiden en Alken.

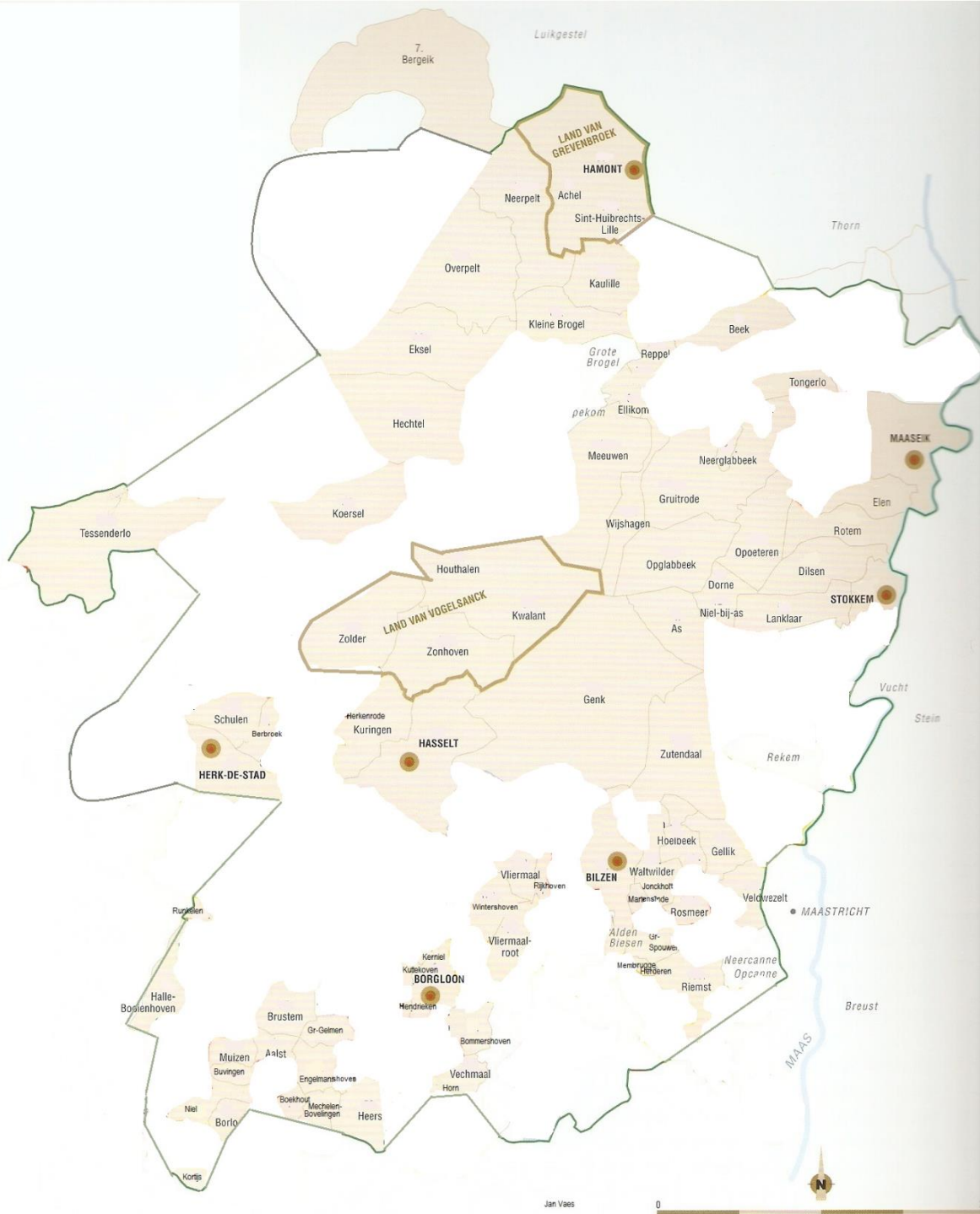
Lommel was bezit van de hertog van Brabant, Rekem van de Duitse keizer.

Duras was door huwelijk van Otto (2^{de} graaf) met de erfdochter ook deel van Loon geworden.



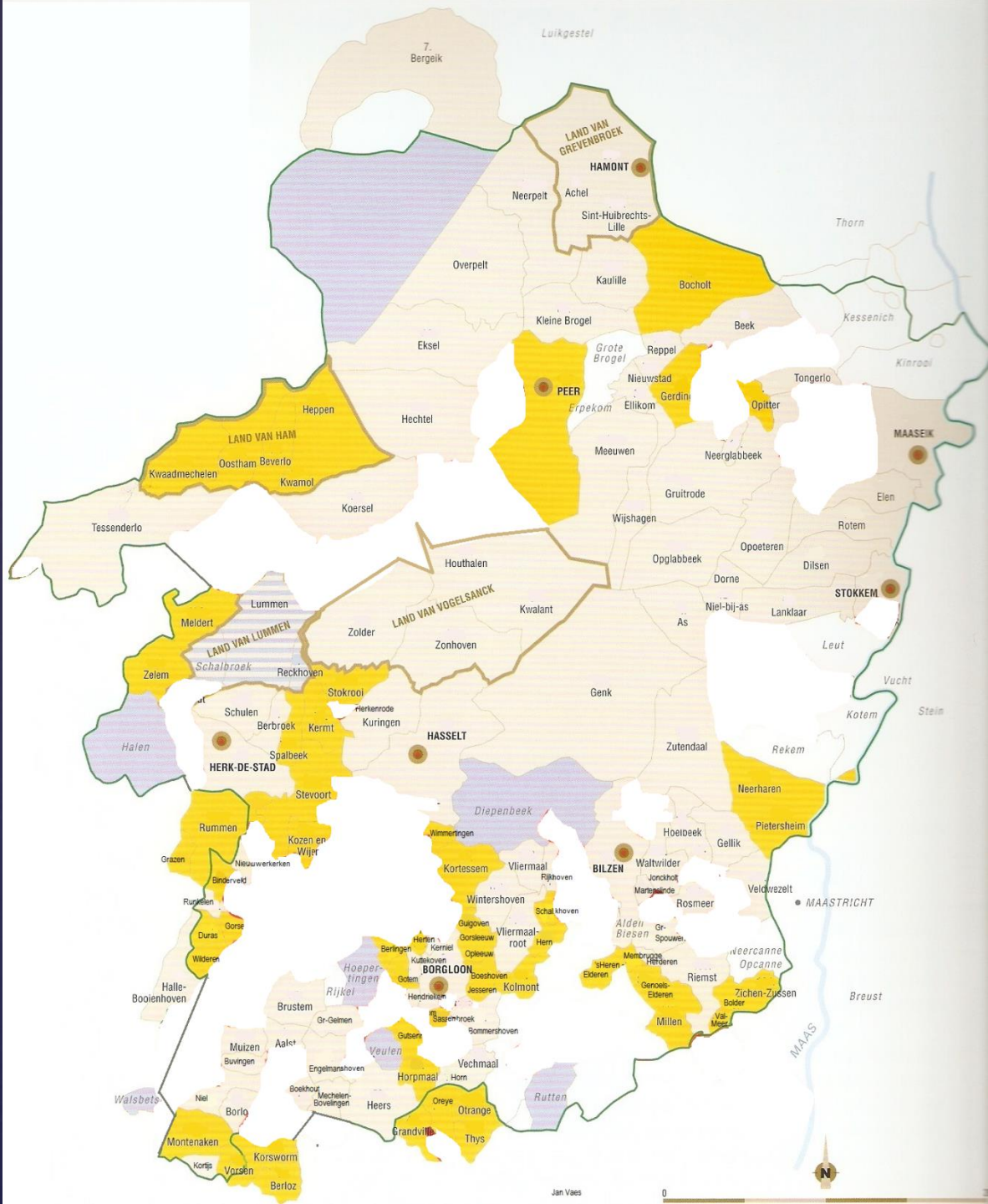
Motte burchten werden gebouwd als verdediging tegen de machtiger bureu.

Allodia (familiebezit) van de graven van Loon





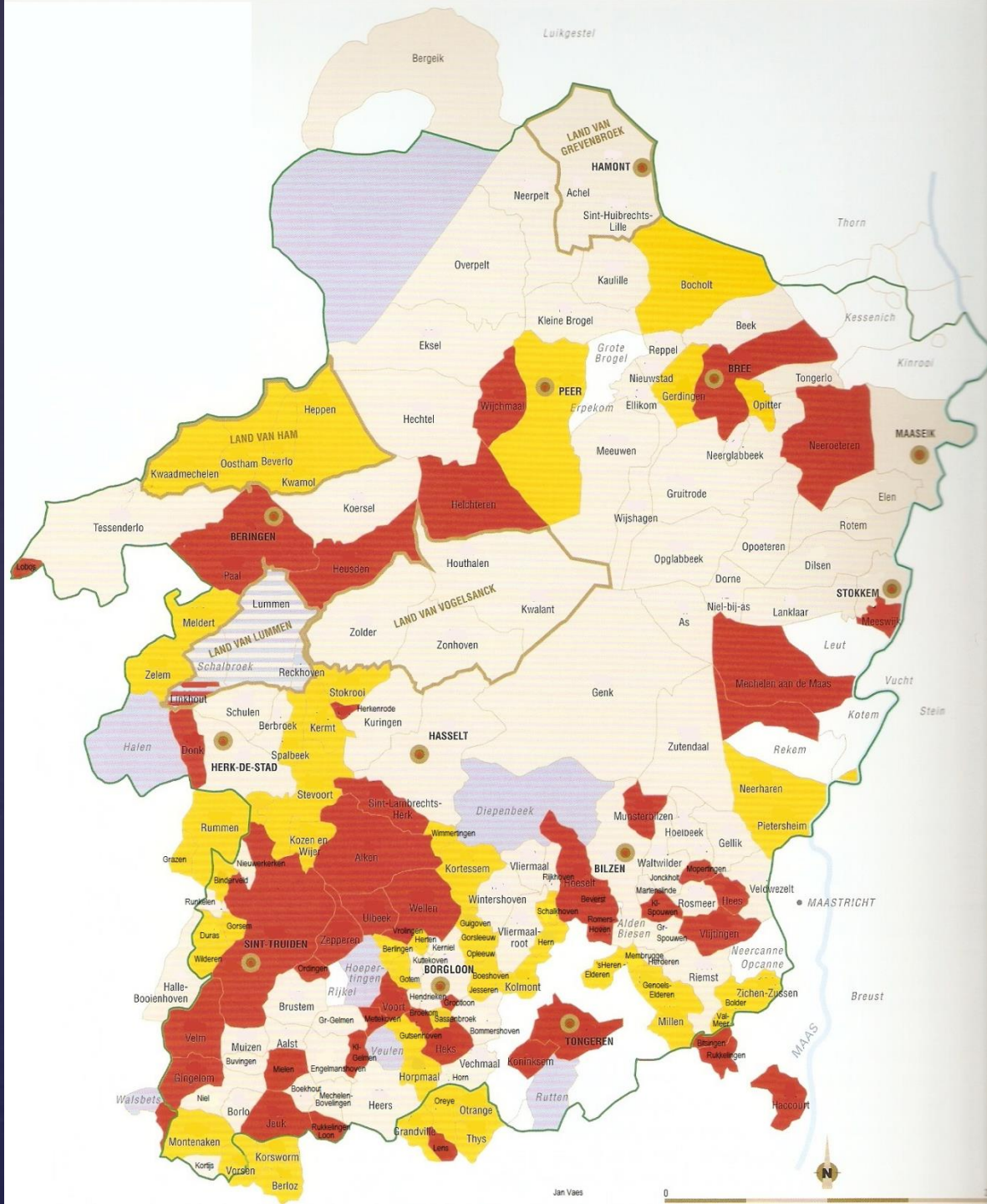
Grafelijke lenen



Kaart naar Jan Vaes



Kerkelijke domeinen



Deel 2

Erfopvolging in mannelijke lijn was een voorwaarde in het leencontract met het Prinsbisdom Luik ...

...en de oorzaak van het einde van het huis “Van Loon” en het opgaan van het graafschap Loon in het Prinsbisdom Luik

Giselbert I v.Loon
(1014-1044)

Emmo I v.Loon
(1044-1078)

Arnold I v.Loon &
Rieneck (1078-1125)

Arnold II v.Loon &
Rieneck (1125-1138)

Lodewijk I v.Loon &
Rieneck (1138-1171)

Gerard I v.Loon &
Rieneck (1171-1194)

Lodewijk II v.Loon
(1194-1218)

Hendrik I v.Loon
(1218-1218)

Arnold III v.Loon
(1218-1221)

Arnold III sterft
kinderloos, de lijn
wordt verdergezet via
zijn oom.

1 Lodewijk II werd vergiftigd en stierf kinderloos.
Zijn broer Hendrik I werd ook vergiftigd, 3 dagen na zijn aantreden

2 De derde zoon, Arnold III zou de aanstoker zijn, als vergelding voor
de 7 jaren die hij in ballingschap doorbracht om Ada v.Holland, de
vrouw van Lodewijk II, vrij te krijgen.

3 Godfried v.Dalenbroek wordt door de Prinsbisschop van Luik
niet erkend als erfgenaam.
Hij verkoopt Chiny in 1362 aan Arnold v.Rummen

4 Arnold v.Rummen verkoopt uiteindelijk Chiny aan
Wenceslas v. Luxemburg in 1364.
Loon wordt in 1366 verkocht aan Luik en eindigt te
bestaan

Gerard III v.Rieneck

Ludwig III v.Loon
(1221-1227)

Arnold IV v.Loon &
Chiny (1228-1276)

Jan v.Loon & Chiny
(1276-1279)

Arnold V v.Loon &
Chiny (1279-1323)

Lodewijk IV v.Loon
& Chiny (1323-1336)

Lodewijk IV sterft
kinderloos, de lijn
wordt via zijn tante
verdergezet

Mathilde
v.Vogelsanck
x
Godfried III v.
Heinsberg

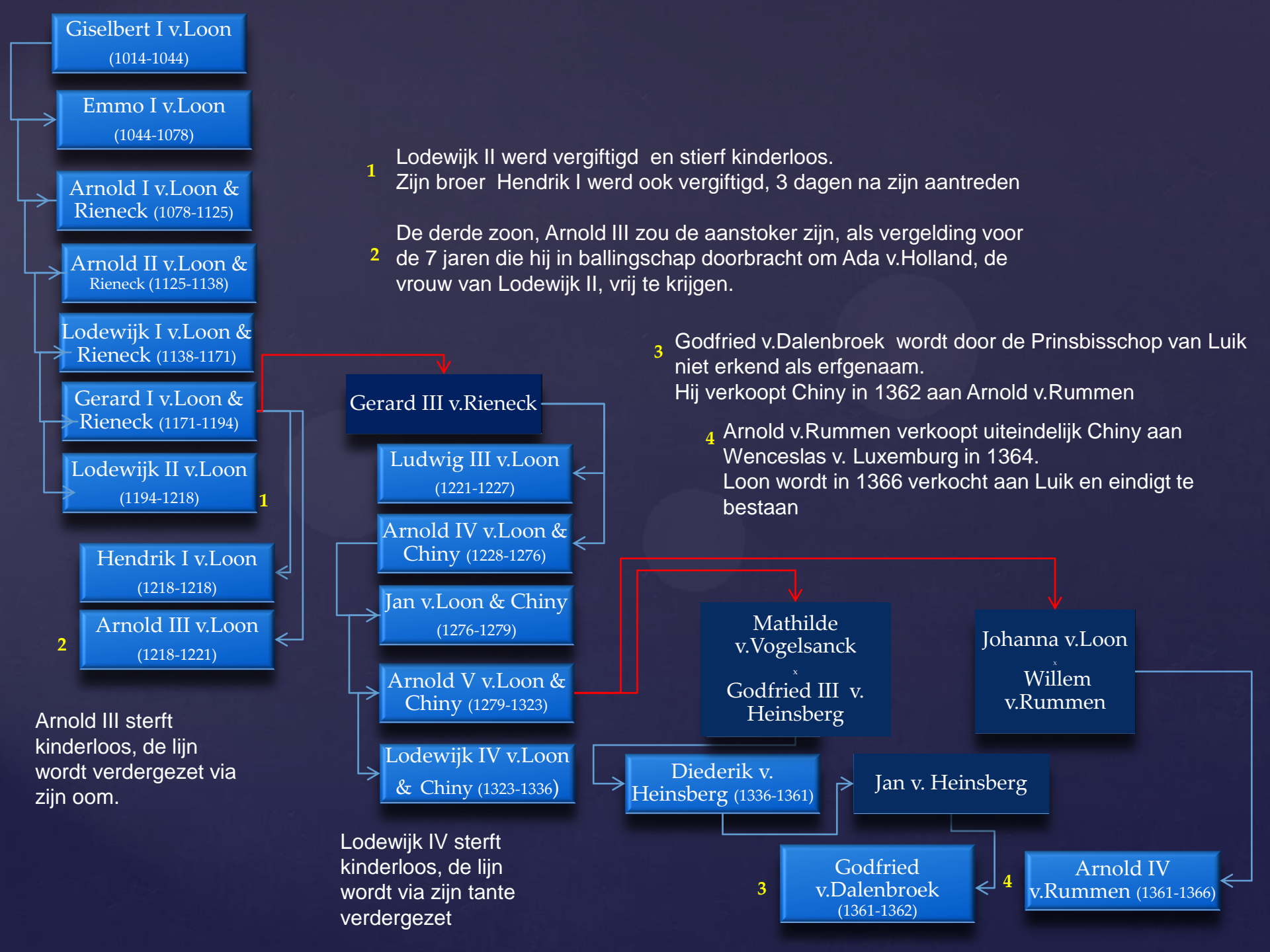
Johanna v.Loon
x
Willem
v.Rummen

Diederik v.
Heinsberg (1336-1361)

Jan v. Heinsberg

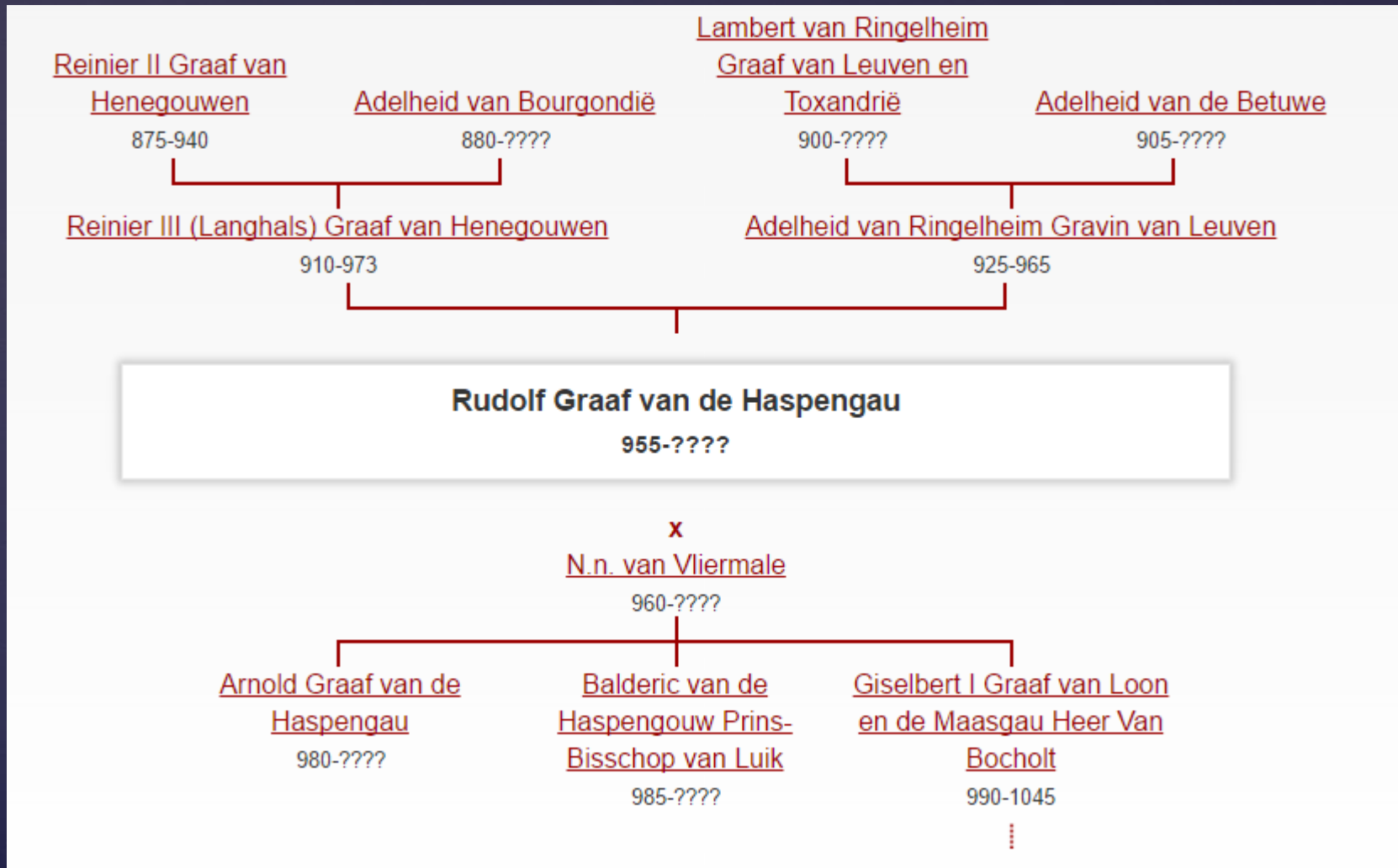
3 Godfried
v.Dalenbroek
(1361-1362)

4 Arnold IV
v.Rummen (1361-1366)



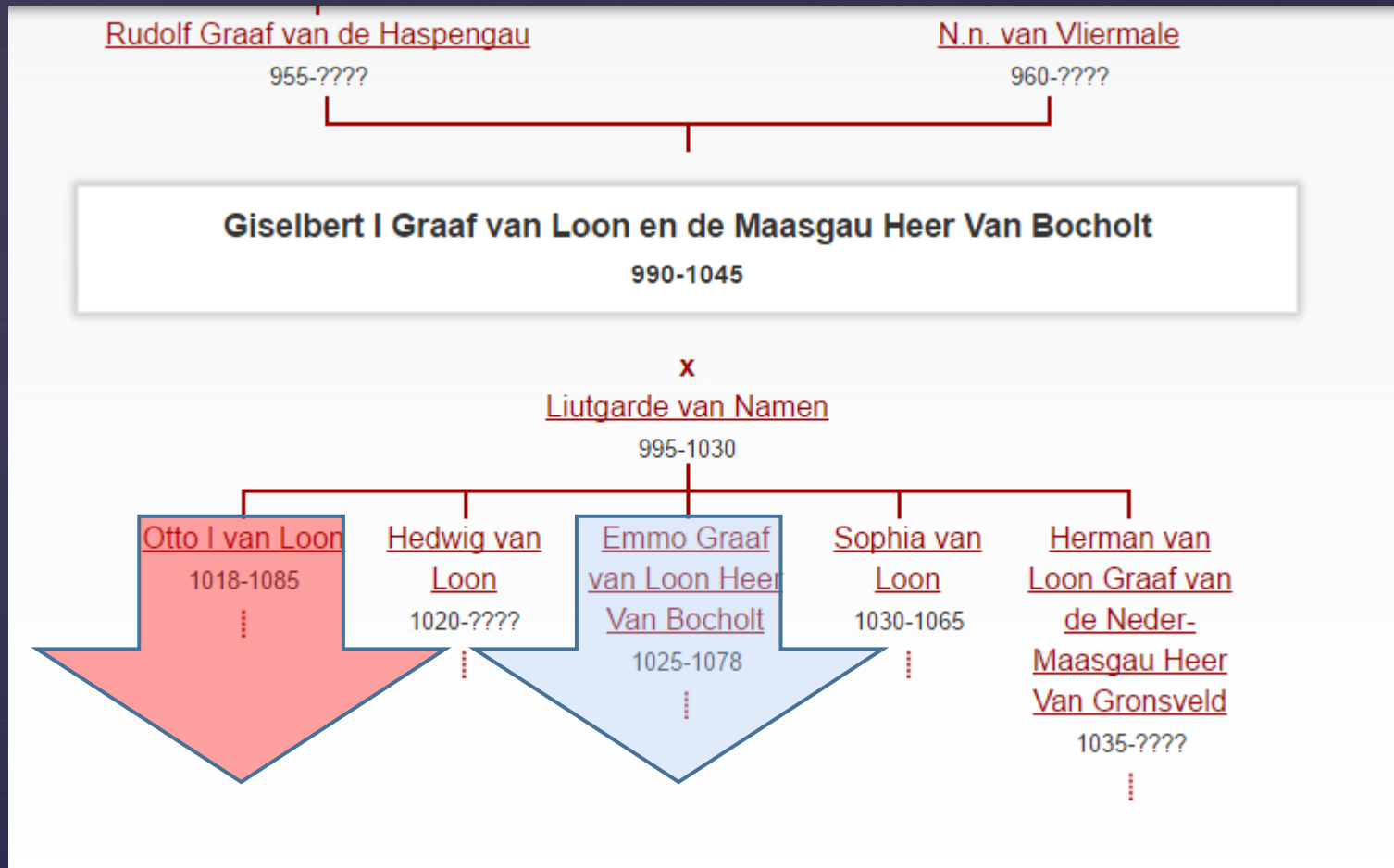


Rudolf van Haspinga – stamvader van de latere graven van Loon



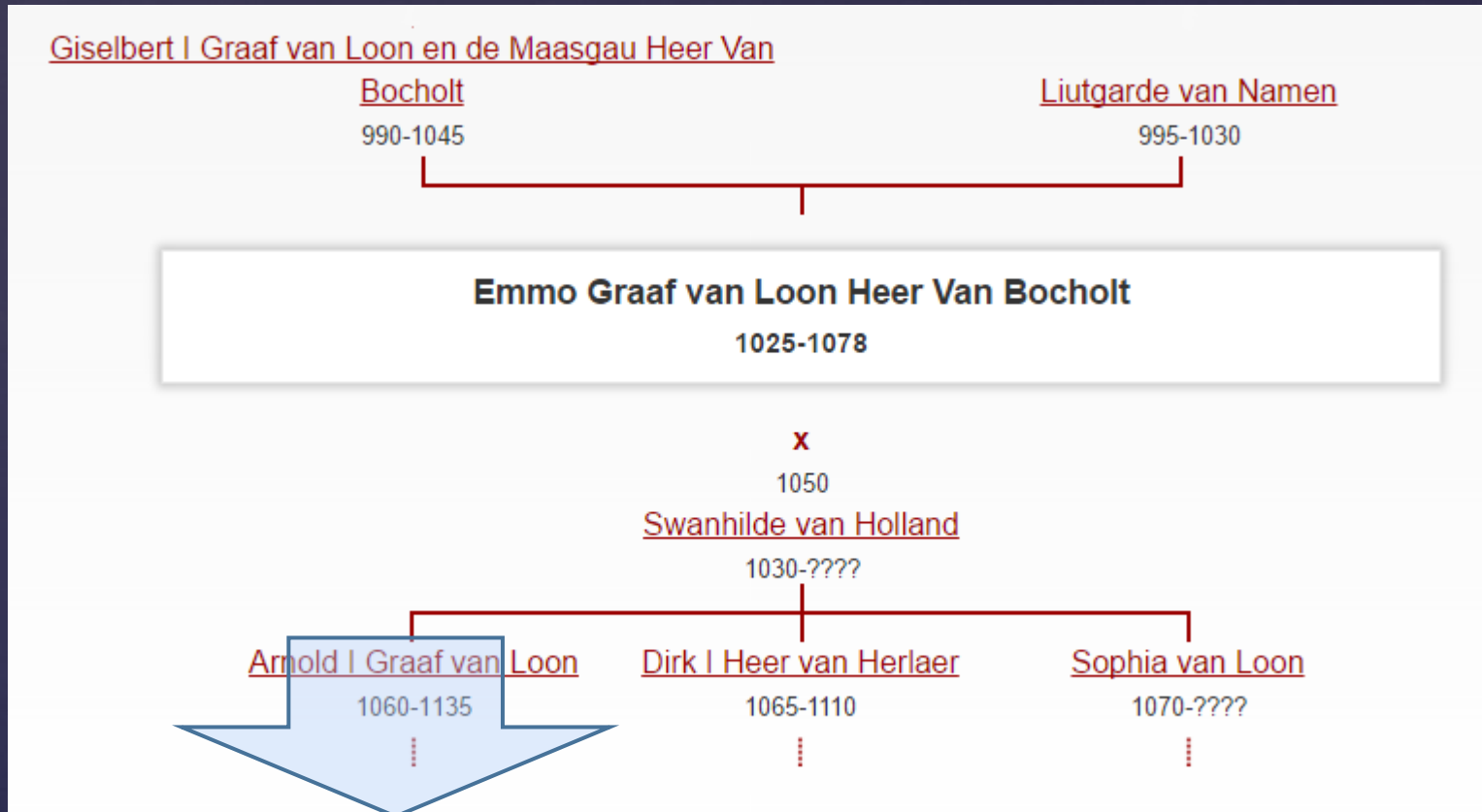
Van het huis der Reinieren stamt de graaf Rudolf van Haspinga. Diens gebied wordt verdeeld onder Arnold (Haspinga) en Giselbert (Loon & Hocht). Een derde zoon werd de Prinsbisschop van Luik

Giselbert I (samen met Arnold) eerste graaf en stamvader “van Loon”



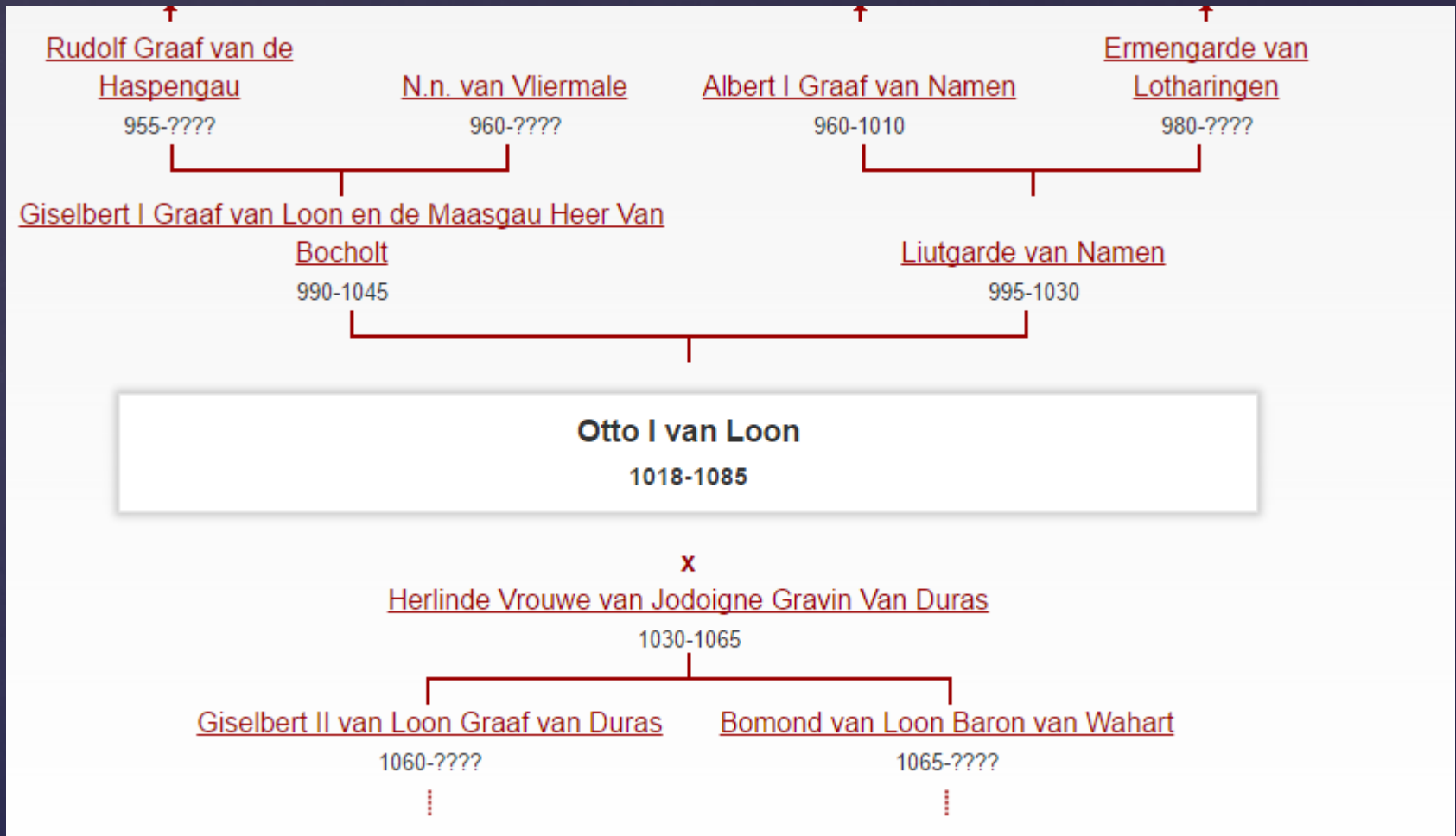
Hier wordt Giselbert als stamvader aangeduid en het is de zoon Emmo die later erft. Maar het is wel de broer Arnold die Haspinga en Loon samenvoegd tot één graafschap na het overlijden van Giselbert. Arnold had geen kinderen vandaar dat de erfopvolging overgaat op de kinderen van Giselbert.

Emmo – tweede graaf van Loon (1045-1078)



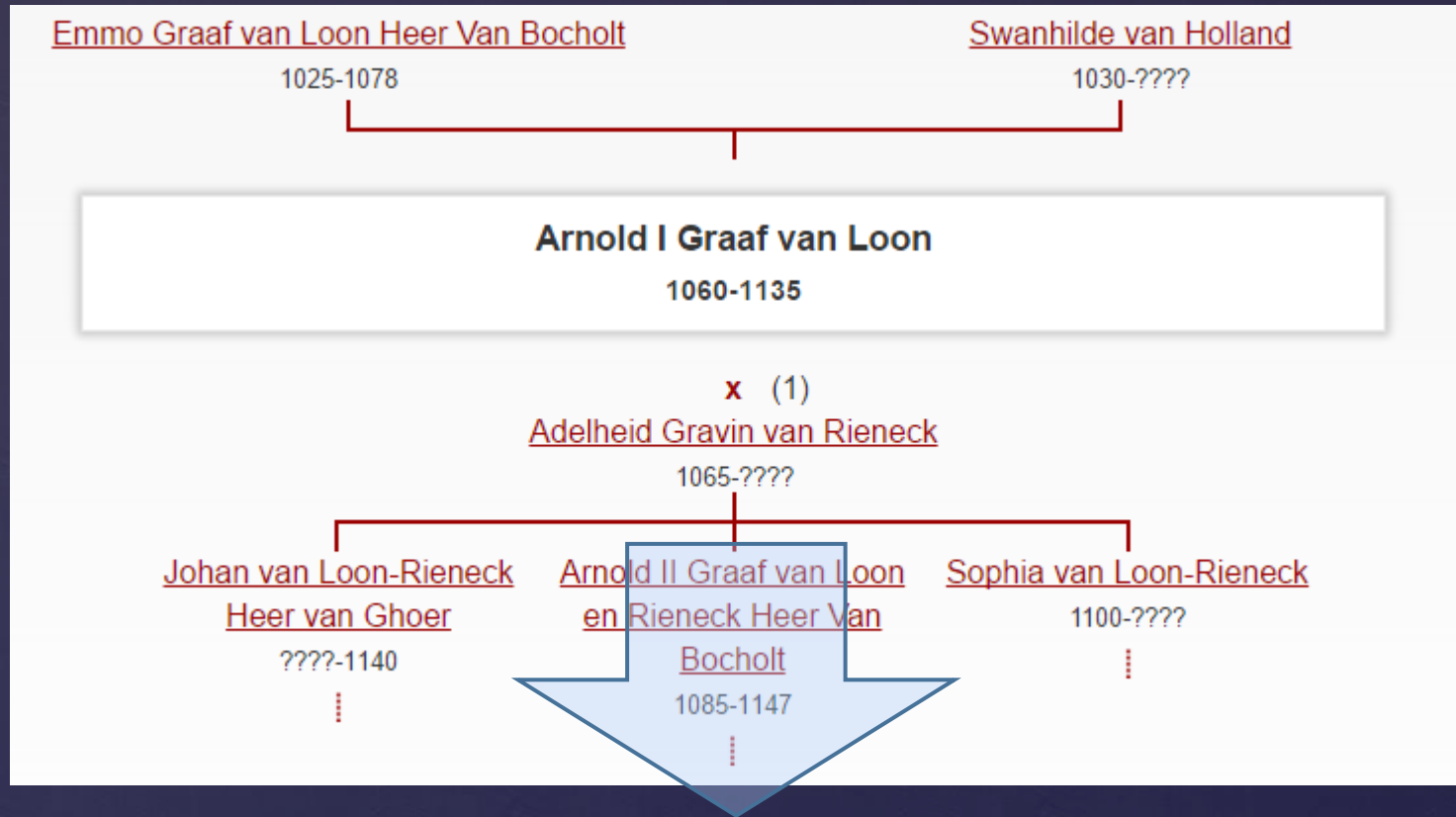
Emmo (20jaar) bestuurde Loon samen met zijn broer Otto (27jaar) na de dood van zijn vader in 1045. Wanneer Otto huwt met de erfgename van Duras in 1077 wordt Emmo alleen graaf van Loon maar sterft reeds het volgende jaar .

Otto van Loon (broer van Emmo) wordt graaf van Duras



Al vroeg in hun bestaan zijn de twee aangrenzende graafschappen bloedverwant. Terwijl Emmo zijn vader opvolgt in Loon, huwt Otto met de dochter van de graaf van Duras en wordt ook voogd van de abdij van St Truiden. Toch zal er honderd jaar later zwaar gevochten worden tussen beide huizen met als inzet Brustem en St Truiden.

Arnold I – derde graaf van Loon (1079-1126)



Arnold volgt op 19 jarige leeftijd zijn vader op in 1079. In dat jaar wordt het graafschap Avernas opgedeeld en krijgt Loon het N-W deel.

Hij neemt deel aan de eerste kruistocht onder Godfried van Bouillon in 1096 (36 jaar) en na de verovering van Jeruzalem keert hij in 1099 terug.

Rond 1100 huwt hij met de erfgename van het graafschap Rieneck waar hij in 1115 het bestuur overneemt op 55 jarige leeftijd. Zijn huwelijk werd geregeld door de aartsbisschop van Mainz die hem waarschijnlijk had opgemerkt op één van de Riksdagen van de Duitse keizer. De aartsbisschop was ook burggraaf van Mainz, een taak die Arnold in zijn naam al bevredigend uitoefende vanaf 1108.

Door goede connecties en de juiste man op de juiste plaats te zijn werd het graafschap Loon plots 450 km verder aanzienlijk uitgebreid.

Arnold II – vierde graaf van Loon (1126-1138)

Arnold I Graaf van Loon

1060-1135

Adelheid Gravin van Rieneck

1065-????

Arnold II Graaf van Loon en Rieneck Heer Van Bocholt

1085-1147

x

Adelheid van Mainz

1085-????

Lodewijk I Graaf van Loon en Rieneck Burggraaf Van Mainz Heer Van Bocholt

1110-1171

⋮

Door de lange regeerperiode van zijn vader (46 j) zal hij in 1135 pas op 50-jarige leeftijd het bestuur overnemen. Wanneer hij 12 jaar later sterft is er niet veel gebeurd in de beide graafschappen.

Hij is de stichter van de abdij van Averbode in 1135



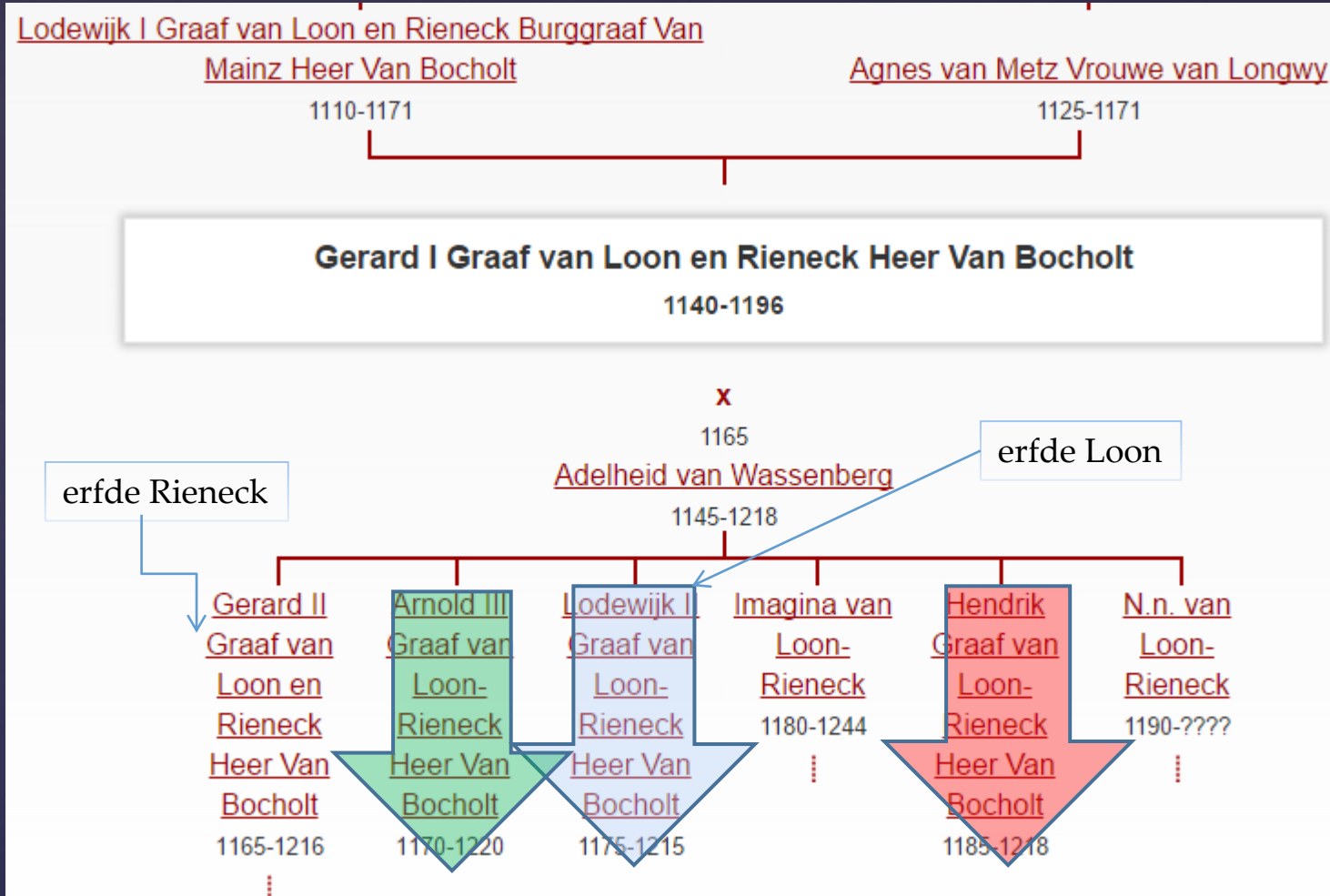
Lodewijk I – vijfde graaf van Loon (1139-1171)



Hij was 29 toen hij het bestuur overnam van zijn vader. Verzaakt aan de tweede kruistocht omdat hij het te druk had met allerlei conflicten in zijn uitgestrekt bezit. Huwde Agnes van Metz, een ontwikkelde vrouw die Hendrik van Veldeke als opdrachtgeefster vermeld van zijn Servatiuslegende. Zij en haar echtgenoot liggen begraven in de Gasthuiskapel.

Liet in Brustem een burcht bouwen wat door de graaf van Duras niet wordt geapprecieerd en wat leidt tot oorlog. Tijdens deze schermutselingen sterft hij in 1171 en moet zijn zoon Gerard op 31 jarige leeftijd overnemen.

Gerard I – zesde graaf van Loon (1171-1194)



Onverwacht moet hij het bestuur overnemen (31 jaar). Zijn zuster huwt met Gilles van Duras wat het einde van de vijandelijkheden met dit graafschap bezegelt. Gerard creëert een conflict met zijn leenheer de PB van Luik door kerkelijke bezittingen te willen inlijven. Na een beleg vallen Brustem en Kolmont en in 1179 wordt ook de burch van Borgloon verwoest. Hij laat dan een residentie te Kuringen bouwen en kort daarbij de abdij van Herckenrode. Hij keert niet meer naar Borgloon terug. Hij koppelde Rieneck los van Loon en verdeelde het onder 2 zonen.

Was een vertrouweling van de Duitse keizer Barbarossa en reisde gedurende 8 maanden met hem door Italië om daar te helpen orde op zaken te stellen.

Hij nam deel aan de derde "Duitse" kruistocht maar overleed onderweg, betwijfeld wordt of hij wel naar het H.Land op reis was.

Lodewijk II – zevende graaf van Loon (1194-1218)

Gerard I Graaf van Loon en Rieneck Heer Van Bocholt

1140-1196

Adelheid van Wassenberg

1145-1218

Lodewijk II Graaf van Loon-Rieneck Heer Van Bocholt

1175-1215

x

1203

Ada Gravin van Holland

1185-????



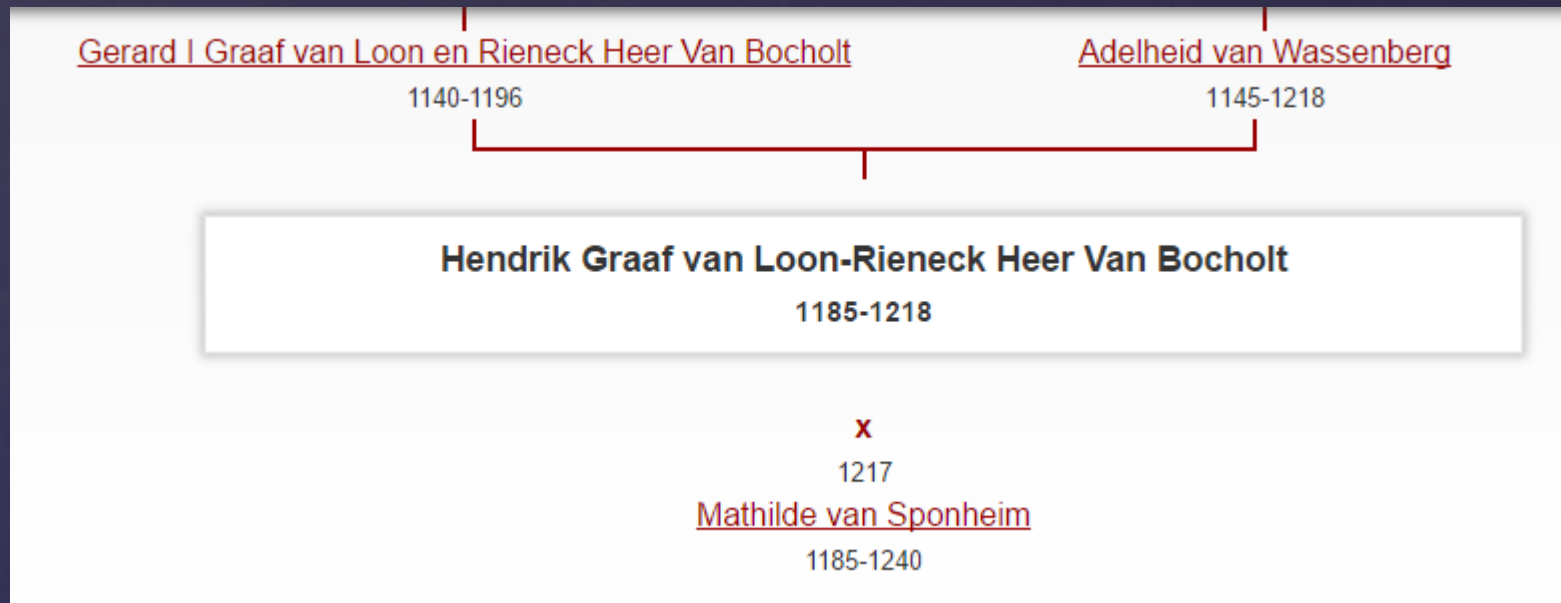
Duras behoorde nu door huwelijk terug tot het Loonse kamp en het graafschap was nog nooit zo uitgestrekt en bracht grote inkomsten op. Op 19 jaar volgt Lodewijk zijn vader op wisselde regelmatig van allianties en diende niet altijd zijn leenheer. Ook liepen die niet altijd goed af waardoor hij bij zijn dood uiteindelijk gebiedsverlies had geleden.

In 1203 huwt hij de enige dochter van de graaf van Holland en wordt dadelijk verwickeld in de erfeniskwestie. De oorlog tegen de oom van Ada, Willem de Fries kost hem weer gebiedsverlies omdat hij steun moet zoeken en dat ten koste gaat van Maastricht en Rutten (aan de hertog van Brabant) en het graafschap Moha aan de PB Luik.

Zijn vrouw wordt gevangen genomen en pas vrijgelaten in 1207 in ruil voor zijn broer Arnold die zeven jaar gegijzeld blijft. Dit gaat ook nog zware gevolgen hebben voor de familie.

Lodewijk wordt vergiftigd en sterft kinderloos.

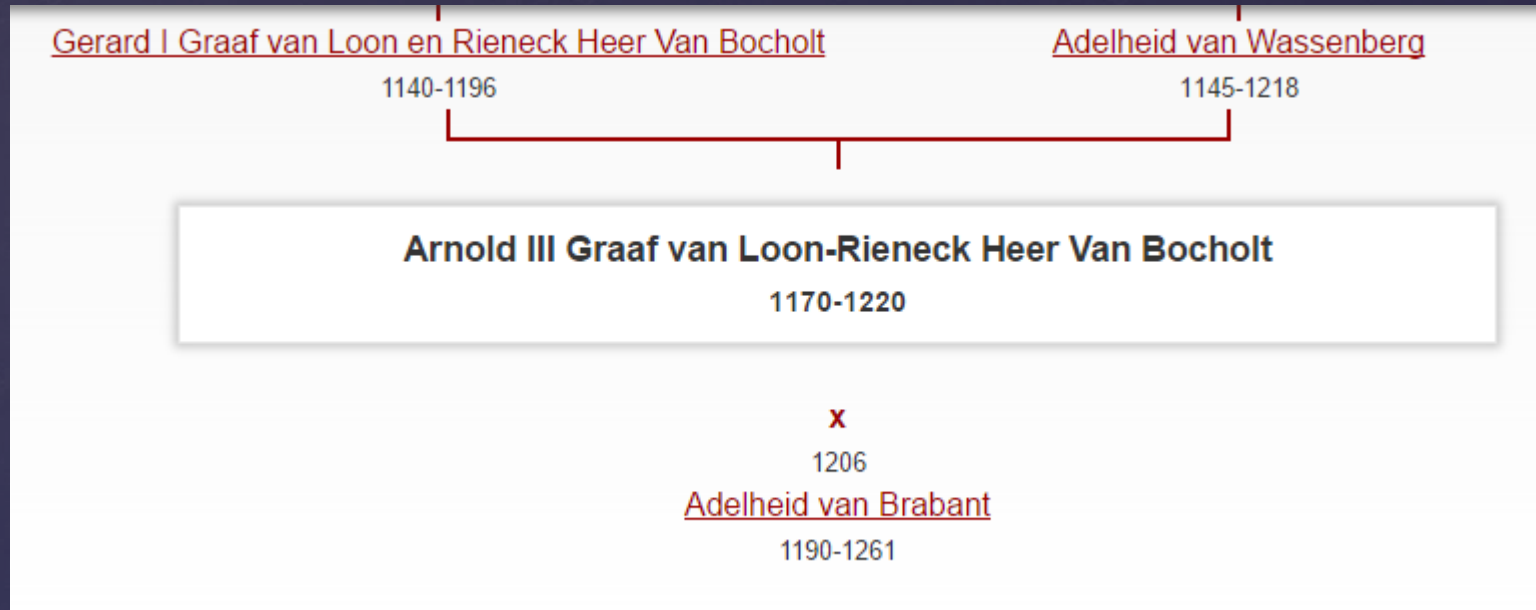
Hendrik I – achtste graaf van Loon (1218-1218)



Hij was eerst proost en kanunnik maar had het geestelijke leven al vaarwel gezegd en trouwde in 1217. Na de vergiftiging van zijn oudere broer Lodewijk volgde hij hem op maar leefde maar vier dagen meer en werd zelf vergiftigd.

De vermoedelijke gifmenger zou de derde broer Arnold kunnen geweest zijn, als wraak tegen zijn familie omdat ze hem 7 jaar in gevangenschap lieten verkommeren.

Arnold III – negende graaf van Loon (1218-1221)



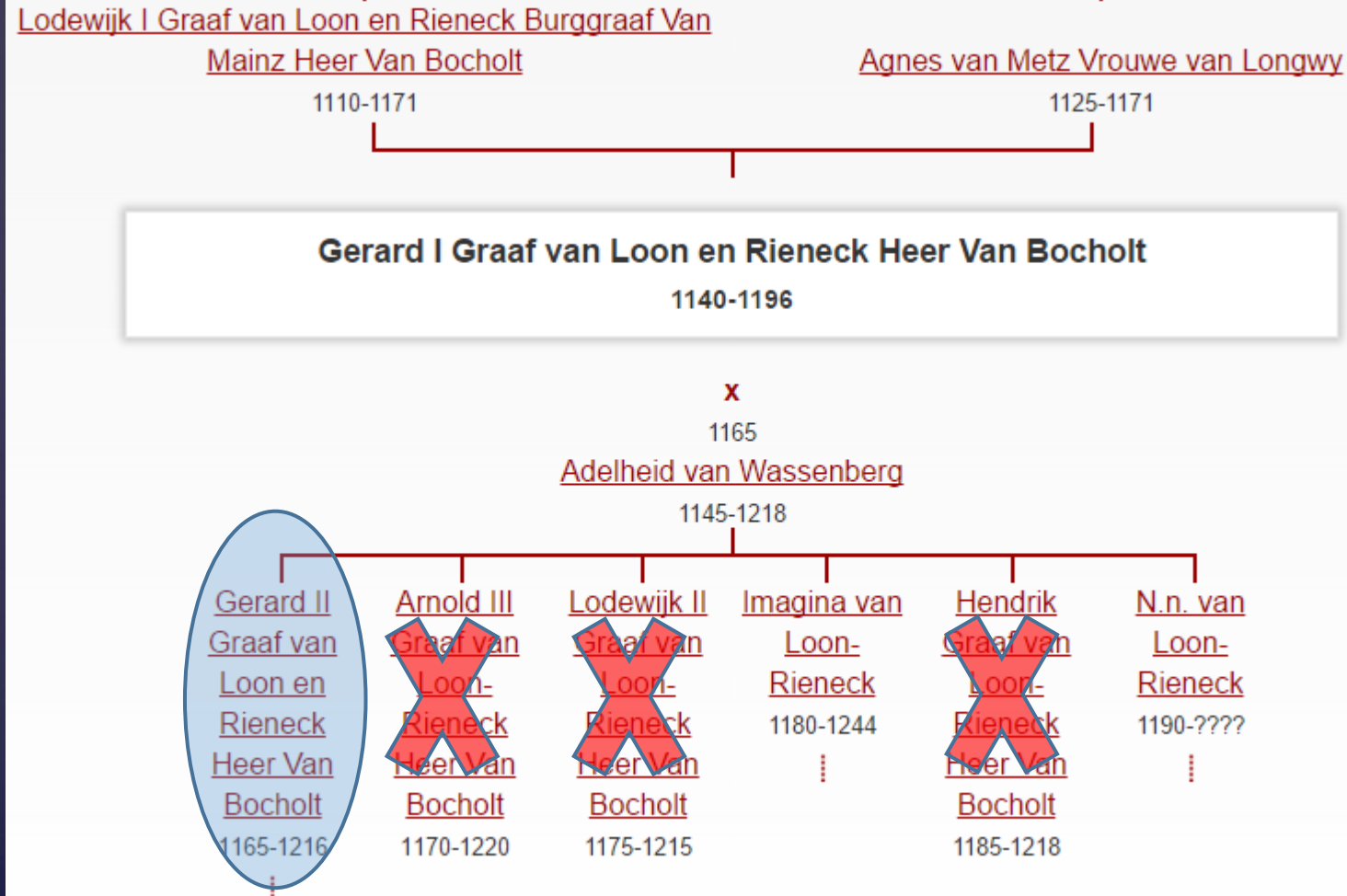
Deze broer werd in 1207 als pasmunt gegeven om Ada van Holland vrij te krijgen. Hij was toen 37 jaar en kwam pas na 7 jaar in 1214 vrij. Hij volgt in 1218 zijn broer op als graaf van Loon en wordt tegelijk voogd van Rieneck omdat zijn neef aldaar nog te jong is.

In 1206, voor zijn gijzeling, was hij in het huwelijk getreden met de dochter van de hertog van Brabant. Maar hij sterft reeds in 1221 na drie jaar aan het roer en het huwelijk is kinderloos gebleven.

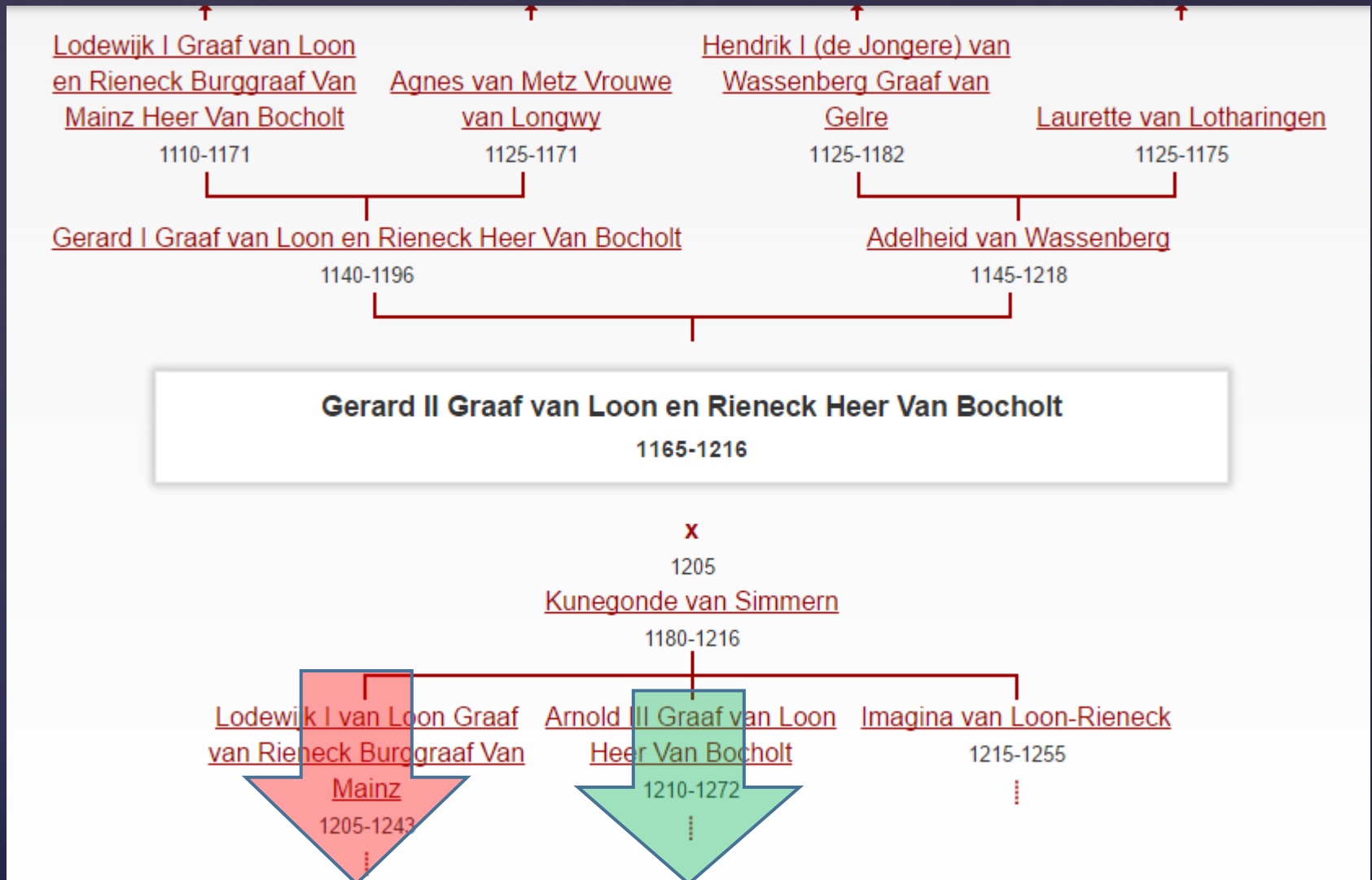
Het huis “van Loon” zit nu in vieze papieren, alle mannelijke opvolgers werden ofwel vergiftigd

Terug naar Gerard I

Het huis "Van Loon" heeft zichzelf bijna ten gronde gericht.
Gelukkig is er de stam te Rieneck die kan depanneren

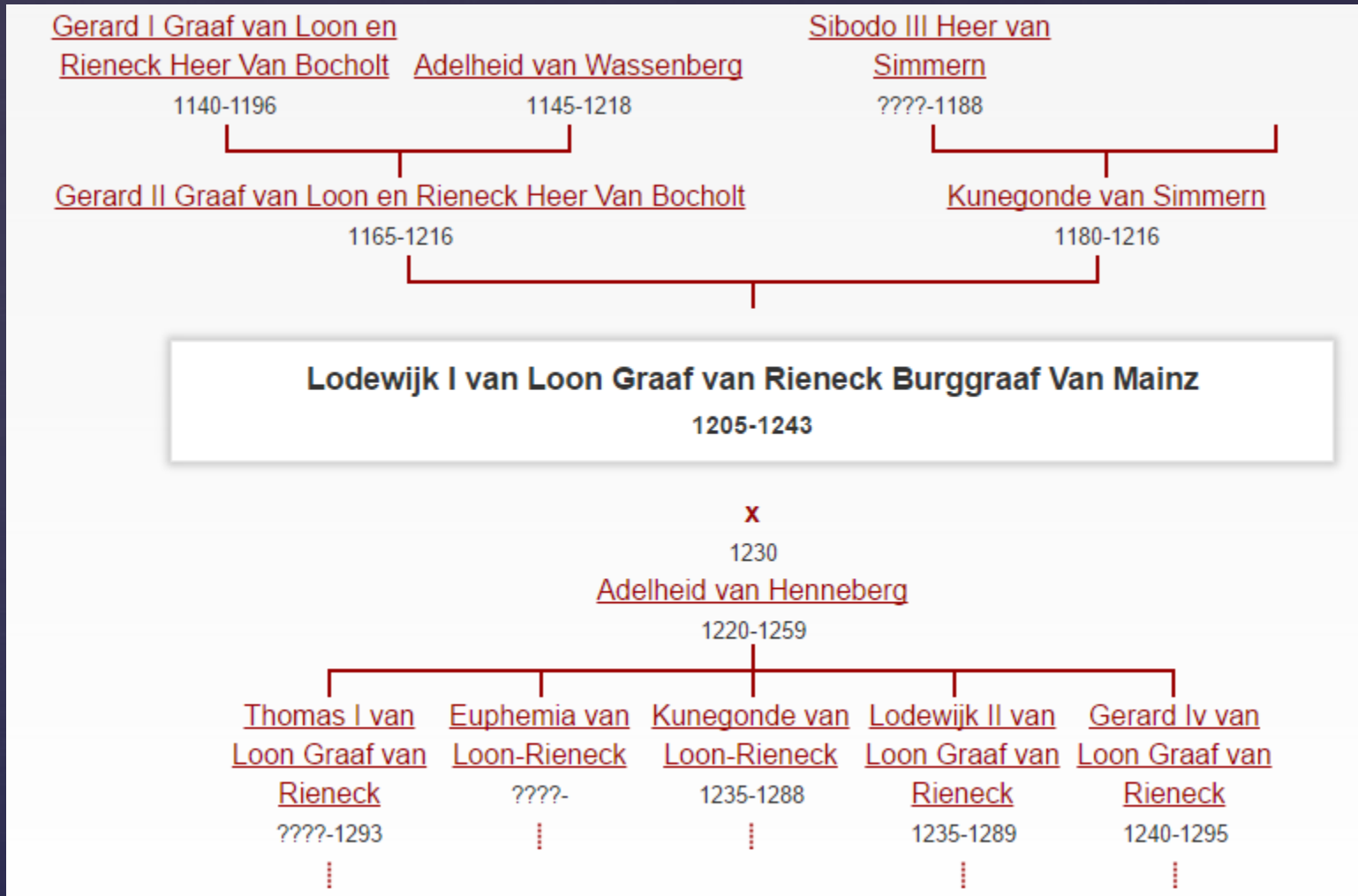


Gerard III – de grafelijke lijn te Rieneck moet een nieuwe stamvader leveren



Deze oom uit Rieneck is reeds overleden voor zijn broer uit Loon sterft. Het is dus de oudste zoon Lodewijk die Loon zal erven. Op dat ogenblik (1221 is deze 16 jaar oud). Na vier jaar zal hij Loon terug loslaten en zijn jongste broer Arnold zal zich definitief te Loon gaan vestigen.

Lodewijk III (Ludwig) – tiende graaf van Loon (1221-1227)



De hereniging van Loon en Rieneck was slechts een interim oplossing en binnen de 4 jaar staat Lodewijk het beheer van Loon af aan zijn jongste broer Arnold.

Deze broer is op dat ogenblik 17 jaar.

Jan I – twaalfde graaf van Loon (1276-1279)

Arnold III Graaf van Loon Heer Van Bocholt

1210-1272

Johanna Gravin van Chiny

1206-1268

Johan I Graaf van Loon en Chiny

1225-1279

x (1)

1250

Mathilde van Gulik

1230-1265

Arnold Iv Graaf van Loon en Chiny

1250-1327

⋮

x (2)

1265

Isabelle van Condé

1240-1280

Johan II Graaf van Loon Heer Van
Agimont, Civet en Warcq

1265-1310

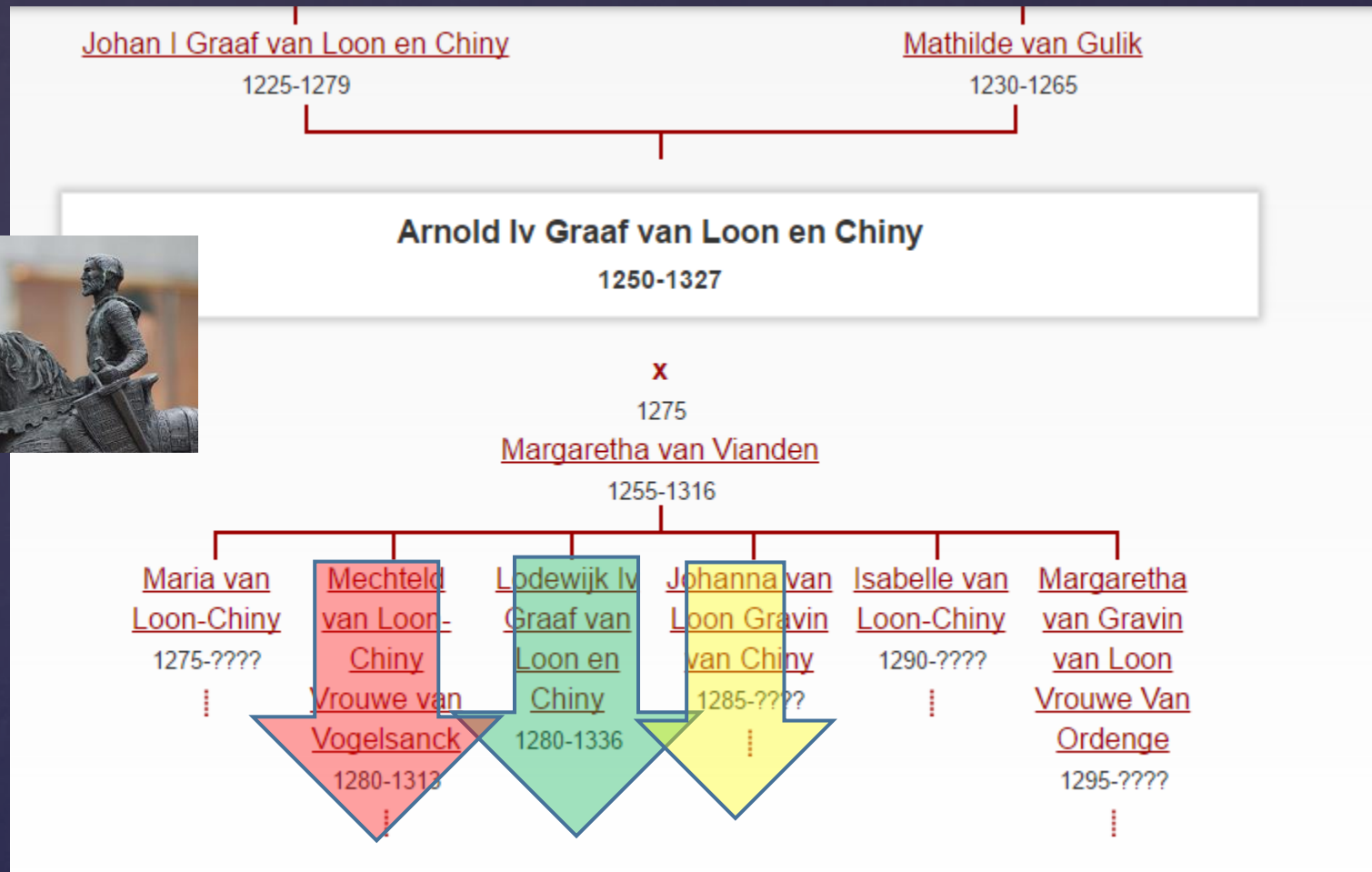
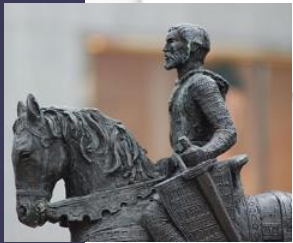
Lodewijk van Loon-Chiny

1280-1330

⋮

Door de lange regeerperiode van zijn vader, wordt Jan pas graaf op 50 jarige leeftijd en sterft al een paar jaar later. Zijn eerste huwelijk leverde hem Heinsberg en Leeuwenberg op en de titel "Van Gullik".

Arnold V – dertiende graaf van Loon (1279-1323)



Arnold trad in zijn 44 jaar lange regeerperiode op als bondgenoot van de graaf van Gullik in de Gullikse successieoorlog, van de hertog van Brabant in de successieoorlog van het graafschap Limbourg en van Gwijde van Dampierre in Vlaanderen. Maar bij de Gulden Sporenslag kwam hij bewust te laat om geen partij te moeten kiezen. (cfr. Ileencontract met de Franse koning)

Lodewijk IV – veertiende graaf van Loon (1323-1336)

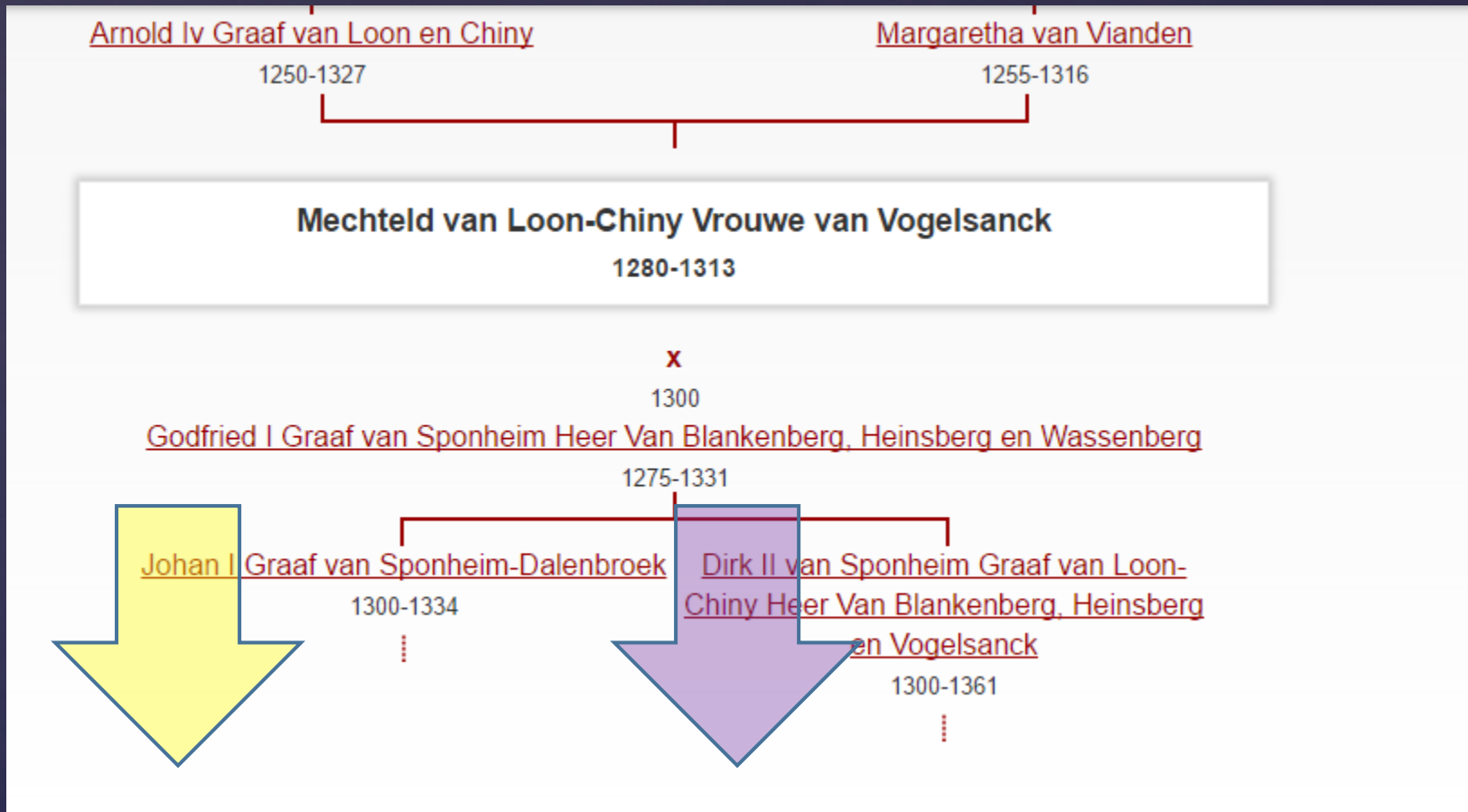


Erfde een berg aan schulden van zijn vader. Toen zijn zuster Margaretha huwde kreeg zij Duras in leen als bruidsschat. Was de bondgenoot van de prinsbisschop van Luik in diverse strubbelingen en leende hem op zijn beurt diverse keren geld.

Zijn huwelijk was kinderloos waardoor de Loonse opvolgingsstrijd losbarst. Het leencontract met Luik stipuleerde echter dat bij gebrek aan mannelijke opvolgers het leen terug gaat naar het prinsbisdom.

Zijn zuster Mathilde, getrouwd met Godfried van Dalenbroek zal haar zoon zien graaf worden.

Mathilde van Loon – overgang op de vrouwelijke lijn



Lodewijk IV stierf kinderloos en dan wordt naar het huwelijk van zijn zuster Mechteld (Mathilde) gekeken en dus naar de schoonzoon van Arnold IV.

Zij was getrouwd met Godfried van Heinsberg en diens zoon Diederik wordt de volgende graaf.

Diederik van Heinsberg – vijftiende graaf van Loon (1336-1361)

Godfried I Graaf van Sponheim Heer Van Blankenberg,

Heinsberg en Wassenberg

1275-1331

Mechteld van Loon-Chiny Vrouwe van Vogelsanck

1280-1313

**Dirk II van Sponheim Graaf van Loon-Chiny Heer Van Blankenberg,
Heinsberg en Vogelsanck**

1300-1361

x

1320

Kunegonde van de Marck-Altena

1293-1345

Godfried van Sponheim Graaf van Loon-Chiny

1321-1340

⋮

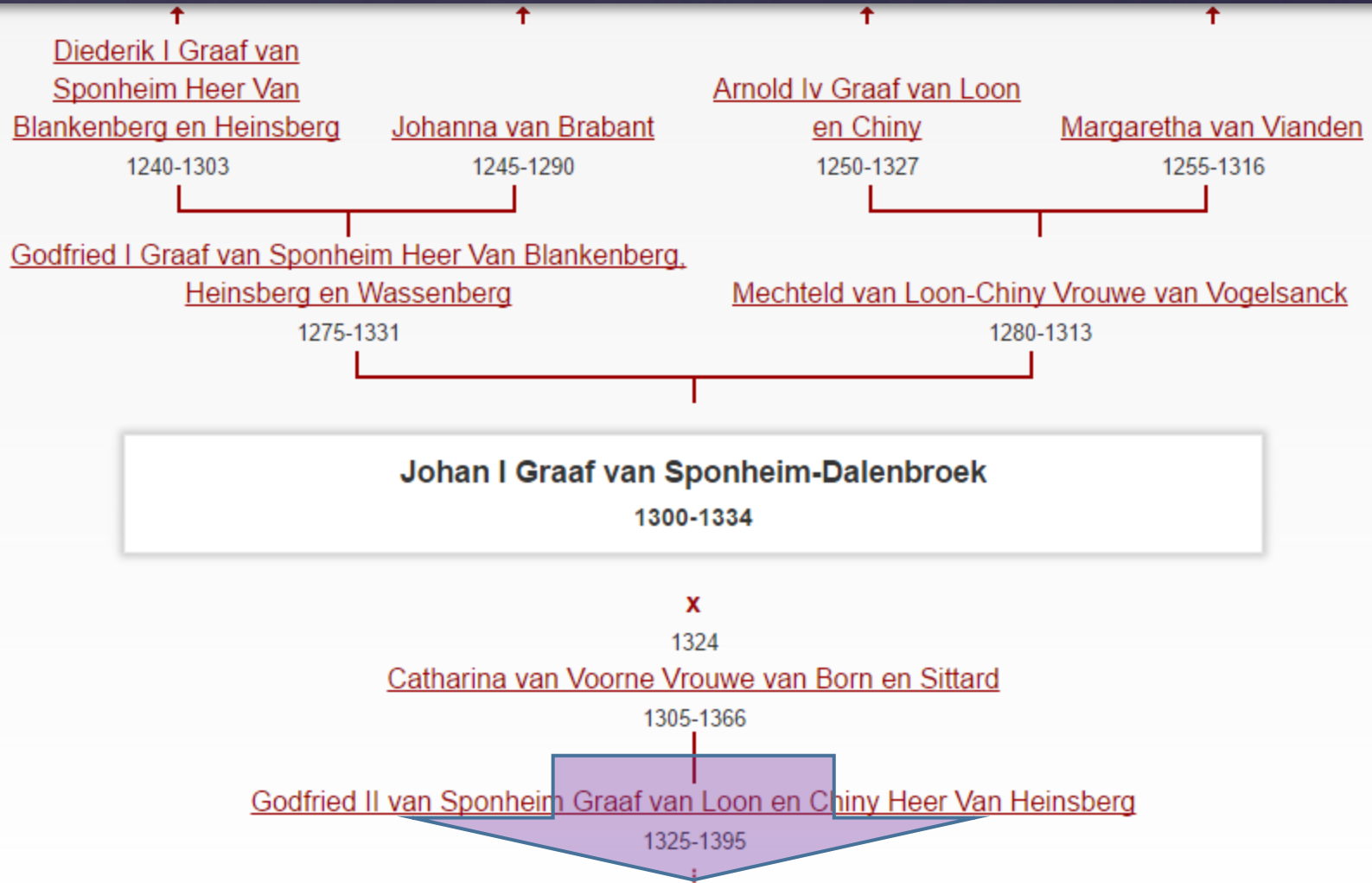


Deze Diederik, de neef van Lodewijk IV eiste de titel van graaf van Loon op. Het kapittel van Luik was niet akkoord omdat het huis van Loon geen mannelijke opvolger kon leveren en dus terug naar de leenheer moest gaan. Maar Diederik was getrouwd met de zuster van prinsbisschop Adolf van de Marck en die zag dit wel zitten.

Gedurende 25 jaren werd hij heen en weer geslingerd tussen allerlei allianties maar slaagde er toch in het beheer in stand te houden.

Zijn enige zoon was al eerder gesneuveld (1340) en nu volgde de zoon van zijn broer hem op.

Johan van Dalenbroek, broer van Diederik van Heinsberg is de vader van de volgende graaf van Loon



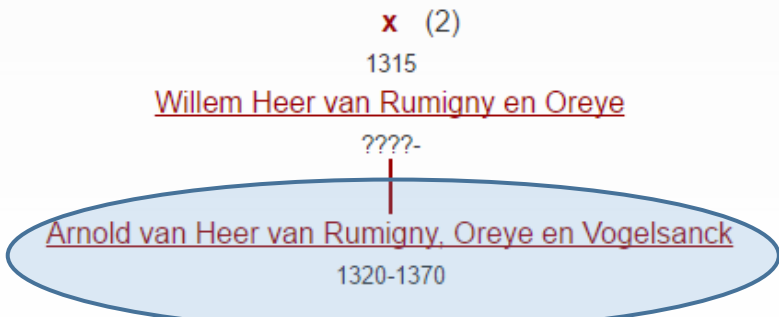
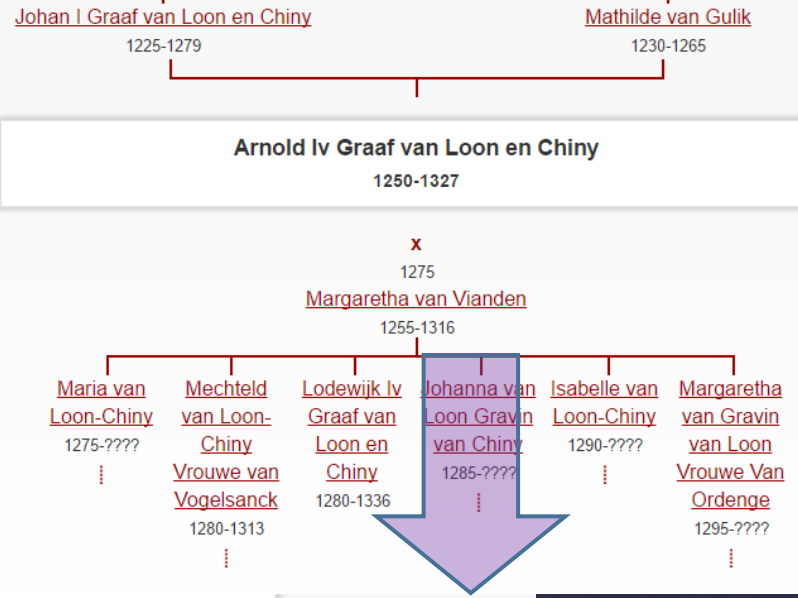
Godfried van Dalenbroek – zestiende graaf van Loon (1361-1362)



Godfried stond zeer zwak tegenover Luik omdat hij geen sterk leger bezat. Bovendien wilden de Loonse steden de aanhechting bij Luik om de democratische instellingen te kunnen invoeren.

Hij gaf de strijd op en de Luikse prinsbisschop nam de titel van graaf van Loon over. Godfried verkocht zijn rechten op het Loonse graafschap aan Arnold van Rummen.

Johanna van Loon –
 Na Lodewijk IV en Mathilde is zij al de
 derde afstammeling van Arnold IV die
 de opvolging wil verderzetten.



Arnold van Rummen – zeventiende graaf van Loon



Deze Johanna, dochter van Arnold IV had wel nog altijd haar titel van gravin van Chiny. Deze wordt door Arnold van Rummen verkocht aan Wenceslas van Luxemburg in 1364,

Hij verschanst zich in het kasteel van Rummen maar wordt na negen weken verslagen door de Luikse troepen. Hij verkoopt de rechten op Loon aan de prinsbisschop in 1366.

Daarmee houdt het graafschap definitief op te bestaan.



De Nederlanden in 1350 – juist voor het graafschap Loon ophoudt te bestaan

Sinds 1366 – onderdeel van het Prinsbisdom Luik – die ook gekneld zat tussen andere grote vorstendommen

